

THE 13 IKARIM

יג עקרי אמונה של הרמב"ם

(12) THE SEVENTH IKAR - PROPHECY OF MOSHE RABBEINU

סמנר מדרשת רחל וחייה

1.

והיסוד השביעי - נבואת משה רבנו. והוא, להאמין שהוא אביהן של כל הנביאים²² שלפניו ושל אחריו, כלם הם תחתיו במדרגה, והוא בחר ה' מכל המין האנושי, המשיג ממנו יתעלה יותר ממה שהשיג ישיג כל אדם שנמצא ושימצא. ושהוא, עליו השלום, הפליג בהתעלות מן האנושות²³ עד שהשיג המדרגה המלאכית, ונהיה במדרגת המלאכים, לא נשארה לו מתצה שלא קרעה, ולא עכבו מעכב גופני, ולא פגמו שום חסרון, לא מעט ולא רב, ונתבטלו ממנו הכחות הדמיוניים והחושיים בהשגותיו, ונדהם כחו המתעורר, ונשא שכל בלבד. ולזה הענין נאמר עליו²⁴ שהיה מדבר עם ה' ללא אמצעות המלאכים. והייתי רוצה לבאר כאן זה הענין הנפלא, ולפתח מנעולי פסוקי התורה, ולבאר ענין "פה אל פה"²⁵ וכל זה הפסוק, וזולתו מענינו, לזלא שראיתי כי אלה הענינים דקים מאד, ויצטרכו להרחבה רבה והקדמות ומשלים, ושתבאר תחלה מציאות המלאכים וחלוק מדרגותיהם מן הבורא, ושתבאר הגפש וכל פחותיה, ויתרחב המעגל אל הדבור בצורות שיתסו²⁶ הנביאים לבורא ולמלאכים²⁷. ולא יספיק בזה הענין לבדו - ולו הייתי מקצר בתכלית הקצור - מאה דפים. ולפיכך אניהו למקומו, אם בספר פרוש הדרשות אשר יעדתי לחברו²⁷, או בספר הנבואה שהחלתי בו, או בספר בפרוש אלו היסודות.

רמב"ם - הקדמה לפ' חלק, משנה סנדרין

The prophecy of Moses our Teacher. This implies that we must believe that he was the father of all the prophets before him and that those who came after him were all beneath him in rank. He (Moses) was chosen by God from the whole human kind. He comprehended more of God than any man in the past or future ever comprehended or will comprehend. And we must believe that he reached a state of exaltedness beyond the sphere of humanity, so that he attained to the angelic rank and became included in the order of the angels. There was no veil which he did not pierce. No material hindrance stood in his way, and no defect whether small or great mingled itself with him. The imaginative and sensual powers of his perceptive faculty were stripped from him. His desiderative power was stilled and he remained pure intellect only. It is in this significance that it is remarked of him that he discoursed with God without any angelic intermediary.

We had it in our mind to explain this strange subject here and to unlock the secrets firmly enclosed in scriptural verses; to expound the meaning of "mouth to mouth"; and the whole of this verse and other things belonging to the same theme. But I see that this theme is very subtle; it would need abundant development and introductions and illustrations. The existence of angels would first have to be made clear and the distinction between their ranks and that of the Creator. The soul would have to be explained and all its powers. The circle would then grow wider until we should have to say a word about the forms which the prophets attribute to the Creator and the angels. The *שעור קומה* and its meaning would consequently have to enter into our survey. And even if this one subject were shortened into the narrowest compass it could not receive sufficient justice, even in a hundred pages. For this reason I shall leave it to its place, either in the book of the interpretation of the "discourses," which I have promised, or in the book on prophecy which I have begun, or in the book which I shall compose for explaining these fundamental articles of faith.

Q - where did Rambam write a book on prophecy?

2. ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו.....

שמות לג:יא

G-d spoke to Moshe 'face to face'

3. ויהי ברדת משה מהר סיני וישני לחות העדת ביד משה בדרתו מן הקר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו בדרתו אתו

שמות לד:כט

Moshe's face was shining when he came down from Sinai

4. וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל אֱהֹל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַכַּפְּרֹת אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו

במדבר ז:פט

G-d would 'speak' to Moshe from between the keruvim on top of the Aron Kodesh in the Mishkan

5. (ו) וַיֹּאמֶר שְׁמְעוּ נָא דְבַרֵי אִם יְהִיֶה נְבִיאֵכֶם ה' בְּמִרְאָה אֱלֹהִים אֲתֹנְדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ: (ז) לֹא כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נֹאמָן הוּא: (ח) פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידוֹת וּתְמִנַת ה' יָבִיט וּמְדוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדֵי בְּמִשְׁה

במדבר יב:ח

Other prophets saw G-d in a 'dream' or 'vision'. In the case of Moshe, however, G-d spoke to him 'mouth to mouth' and he perceived G-d's 'image'

6. (כו) לָךְ אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לְכֶם לְאֶהְלֵיכֶם: (כז) וְאַתָּה פֶּה עָמַד עִמָּדִי וְאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ .....

דברים ה:כו

Whilst the people went back 'to their tents' after Sinai, Moshe was told to 'remain with G-d'

7. .... רָאִינוּ כִּי יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וְחִי

דברים ה:כ

The people clearly sensed that Moshe 'spoke' with G-d at Sinai and yet still lived

8. כַּדְתַּנִּיא: כָּל הַנְּבִיאִים נִסְתַּכְלוּ בְּאֶסְפִּקְלֵרִיא שְׁאִינָה מֵאִירָה, מֹשֶׁה רִבִּינוּ נִסְתַּכַּל בְּאֶסְפִּקְלֵרִיא הַמֵּאִירָה

במות מט:

Moshe saw G-d through a 'clear glass' whereas most prophets so G-d through an 'unclear glass'

9.

וְאֲשׁוּב אֶל כְּנֻת זֶה הִיסוּד הַשְּׂבִיעִי, וְאָמַר, כִּי נְבוֹאָת מֹשֶׁה נְבֻדָּלָה מִנְּבוֹאָת פֶּל הַנְּבִיאִים בְּאַרְבָּעָה הַבְּדִלִים:

הַהֲבָדֵל הָרֵאשׁוֹן – כִּי אֵינָה נְבִיאָה שִׁיְהִיָּה, לֹא יְדַבֵּר ה' עִמּוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי אֲמָצְעִי, וּמֹשֶׁה בְּלֹא אֲמָצְעִי, כְּמוֹ שֶׁאָמַר²⁵: "פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ".

וְהַהֲבָדֵל הַשֵּׁנִי – כִּי פֶל נְבִיאָה לֹא תְּבוֹאָהּ הַנְּבוֹאָה אֶלָּא בְּעַת הַשְּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת: "בְּחִלּוֹם הַלֵּילָה"²⁸, "וַיִּחְלַם"²⁹, "בְּחִלּוֹם (כ) חֲזוֹן לַיְלָה" וְכוּ³⁰, וְהַרְבֵּה מִזֶּה הָעֵנִיָּן, אוֹ בַיּוֹם אַחַר שֶׁתִּפְּל תְּרַדְמָה³¹ עַל הַנְּבִיאָה, וּבְמַצֵּב שִׁיתְּבַטְלוּ בּוֹ חוּשָׁיו וַיִּתְּפְּנוּ רַעֲיוֹנָיו כְּעֵין שְׁנָה, וְזֶה הַמַּצֵּב נִקְרָא 'מַחְזָה' וּמִרְאָה³², וְעַלֵּיו יֹאמַר³³: "בְּמִרְאוֹת אֱלֹהִים". וּמֹשֶׁה יְבוֹאָהּ הַדְּבֹר בַּיּוֹם, וְהוּא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים, כְּמוֹ שֶׁיַּעֲדוֹ ה'³⁴: "וַנּוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ (שֵׁם) וְכוּ". אָמַר יִתְעַלֶּה³⁵: "אִם יְהִיָּה נְבִיאֵכֶם, ה' בְּמִרְאָה אֱלֹהִים אֲתֹנְדַע, בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ, לֹא כֵן עֲבָדֵי מֹשֶׁה".

וְהַהֲבָדֵל הַשְּׁלִישִׁי – כִּי הַנְּבִיאָה, כְּאֲשֶׁר תְּבוֹאָהּ הַנְּבוֹאָה, וְאָף עַל פִּי שֶׁהִיא בְּמִרְאָה וְעַל יְדֵי מְלָאךְ, יִחְלַשׁ מִזְגוֹ וַיִּתְּמַוְּגַג בְּנִינּוֹ, וְתִפְּל עַלֵּיו אִימָה גְּדוּלָה מְאֹד, כְּמַעַט שֶׁתִּצְאָ נִפְשׁוֹ בְּגִלְלָה, כְּמוֹ שֶׁבָּאָר בְּדִנְיָאֵל כְּשֶׁדַּבֵּר אֵלָיו גְּבְרִיאֵל בְּמִרְאָה, אָמַר³⁶: "וְלֹא נִשְׁאַר בִּי פֶחַ וְהוֹדִי נִהְפֵּךְ [עַלֵּי] לְמִשְׁחִית וְלֹא עֲצַרְתִּי כַּח", וְאָמַר³⁷: "וְאֲנִי הֵייתִי נִרְדָּם עַל פְּנֵי וּפְנֵי אֲרָצָה", וְאָמַר³⁸: "בְּמִרְאָה נִהְפַּכּוּ צִירֵי עַלֵּי". וּמֹשֶׁה אֵינּוּ כֵן, אֶלָּא יְבוֹאָהּ הַדְּבֹר וְלֹא יִשְׁגָּהּ רַתַּת בְּשׁוּם פְּנִים, וְהוּא אָמַר³⁹: "וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ", רְצוֹנוֹ לֹמַר: כְּמוֹ שֶׁלֹּא תִפְּל עַל הָאָדָם חֲרָדָה מִדְּבֹר חֲבֵרוֹ – כֵּן הוּא, עַלֵּיו הַשְּׁלוֹם, לֹא הָיָה נִחְרָד מִן הַדְּבֹר, וְאָף עַל פִּי שֶׁהִיא פְּנִים בְּפְנִים, וְזֶה לְחֻזַּק דְּבִקּוּתוֹ בְּשִׁכְל, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

וְהַהֲבָדֵל הָרְבִיעִי – שֶׁכָּל הַנְּבִיאִים לֹא תְּבוֹאָם הַנְּבוֹאָה בְּכַחֲרָתָם, אֶלָּא בְּרִצּוֹן ה', וּפְעָמִים שִׁיעַמַּד הַנְּבִיאָה מִשָּׁךְ שְׁנַיִם וְלֹא תְּבוֹאָהּ נְבוֹאָה, וּפְעָמִים יִבְקֶשׂ מִן הַנְּבִיאָה

שְׂיֹדִיעַ דָּבָר בְּנְבוּאָה, וַיְעַלֵּד עַד שִׁתְּנַבֵּא בּוֹ אַחַר יָמִים אוֹ אַחַר חֲדָשִׁים, אוֹ לֹא יוֹדִיעוּהוּ אוֹתוֹ כָּלֵל. וּכְבָר רָאִינוּ מֵהֶם מִי שֶׁהָיָה עֲצֻמוֹ בְּהִרְחַבַת נַפְשׁוֹ וְזִכּוּר מַחֲשַׁבְתּוֹ, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֱלִישָׁע, בְּאִמְרוֹ: ⁴⁰ "וַיַּעַתָּה קָחוּ לִי מַגֵּן", וּבְאִתְּהוּ הַנְּבוּאָה. וְאִין זֶה הַכְּרָחִי שִׁתְּנַבֵּא כְּאִשֶׁר יָכִין עֲצֻמוֹ. וּמִשָּׁה רַבְּנֵי, כְּאִשֶׁר רָצָה - אָמַר: ⁴¹ "עֲמִדוּ וְאִשְׁמַעְהָ מִה יִצְוֶה ה' לְכֶם". וְאָמַר: ⁴² "דָּבָר אֵל אֶהְרֹן אַחִיד וְאֵל יִבֵּא כָּל עַת", וְאָמַר: ⁴³ "אֶהְרֹן כָּבֵל כְּבוֹא, וְאִין מִשָּׁה כָּבֵל יְבוֹא".

רמב"ם - הקדמה לפ' חלק, משנה סנדרין

(1) Whosoever the prophet, God spake not with him but by an intermediary. But Moses had no intermediary, as it is said, פה אל פה ¹⁰⁰ "mouth to mouth did I speak with him."

(2) Every other prophet received his inspiration only when in a state of sleep, as it is asserted in various parts of scripture, "in a dream of the night." ¹⁰¹ "in a dream of a vision of a night," and many other phrases with similar significance; or in the day when deep sleep has fallen upon the prophet and his condition is that in which there is a removal of his sense-perceptions, and his mind is a blank like a sleep. This state is styled מחוזה מראה, and is alluded to in the expression במראות אלהים = "in visions of God." But to Moses the word came in the day-time when "he was standing between the two cherubim," as God had promised him in the words וְנִוְדַעְתִּי לְךָ שֵׁם וְנִוְדַעְתִּי לְךָ שֵׁם ¹⁰² "And there I will meet with thee and I will commune with thee." And God further said, אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם ה' בְּמִרְאָה אֲלֵינוּ אַתּוֹרֵעַ, ¹⁰³ "If there be a prophet among you, I the Lord will make myself known unto him in a vision and will speak unto him in a dream. My servant Moses is not so, who is faithful in all mine house. With him I will speak mouth to mouth . . ."

(3) When the inspiration comes to the prophet, although it is in a vision and by means of an angel, his strength becomes enfeebled, his physique becomes deranged. And very great terror falls upon him so that he is almost broken through it, as is illustrated in the case of Daniel. When Gabriel speaks to him in a vision, Daniel says: ¹⁰⁴ "And there remained no strength in me; for my comeliness was turned in me into corruption and I retained no strength." And he further says: ¹⁰⁵ "Then was I in a deep sleep on my face, and my face towards the ground." And further: ¹⁰⁶ "By the vision my sorrows are turned upon me." But not so with Moses. The word came unto him and no confusion in any way overtook him, as we are told in the verse וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים כַּאֲשֶׁר יִדְבֹר אִישׁ וְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה פְּנִים אֶל פְּנִים ¹⁰⁷ "And the Lord spake unto Moses face unto face as a man speaketh unto his neighbour." This means that just as no man feels disquieted when his neighbour talks with him, so he (peace to him!) had no fright at the discourse of God, although it was face to face; this being the case by reason of the strong bond uniting him with the intellect, as we have described.

(4) To all the prophets the inspiration came not at their own choice it by the will of God. The prophet at times waits a number of years without an inspiration reaching him. And it is sometimes asked of the prophet that he should communicate a message [he has received], but the prophet waits some days or months before doing so or does not make it known at all. We have seen cases where the prophet prepares himself ¹⁰⁰ by enlivening his soul and purifying his spirit ¹⁰¹, as did Elisha in the

incident when he declared ¹⁰² "But now bring me a minstrel!" and then the inspiration came to him. He does not necessarily receive the inspiration at the time that he is ready for it. But Moses our teacher was able to say at whatsoever time he wished, עמדו ואשמעה מה, ¹⁰³ "Stand, and I shall hear what God shall command concerning you." It is again said, דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל, ¹⁰⁴ "Speak unto Aaron thy brother that he come not at all times into the sanctuary;" with reference to which verse the Talmud remarks ¹⁰⁵ "that only Aaron is בכל יבא, but Moses is not בכל יבא. The prohibition ("That he come not at all times") applies only to Aaron. But Moses may enter the sanctuary at all times.

10. [ו] כָּל הַדְּבָרִים שֶׁאִמְרָנוּ, הֵן דָּרָךְ הַנְּבוּאָה לְכָל הַנְּבִיאִים הָרְאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים חוּץ מִמֹּשֶׁה רַבְּנֵי וְרַבֵּן שְׁלֹכֵל הַנְּבִיאִים. וּמֵה הַפְּרָשׁ יֵשׁ בֵּין נְבוּאָת מֹשֶׁה לְשָׁאֵר כָּל הַנְּבִיאִים? שְׁכָל הַנְּבִיאִים, בְּחִלּוֹם אוֹ בְּמִרְאָה; וּמִשָּׁה רַבְּנֵי הוּא עַר וְעוֹמֵד, שֶׁנֶּאֱמָר וּכְבֹּא מִשָּׁה אֶל-אֱהֵל מוֹעֵד, לְדָבָר אֲתָנוּ, וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל (במדבר ז, טו) כָּל הַנְּבִיאִים, עַל יְדֵי מַלְאָךְ; לְפִיכָךְ רֹאִין מֵה שֶׁהֵן רֹאִין בְּמִשְׁל וְחִדְהָ. וּמִשָּׁה רַבְּנֵי, לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, שֶׁנֶּאֱמָר פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בּוֹ (במדבר יב, ח) וְנֶאֱמָר וְדָבָר ה' אֶל-מֹשֶׁה פְּנִים אֶל-פְּנִים (שמות ל"א) וְנֶאֱמָר וְתַמְנִית ה', וַיִּבֵּט (במדבר יב, ח) כְּלוֹמַר שֶׁאִין שֵׁם מִשְׁל, אֲלֵא רֹאֵה הַדְּבָר עַל בְּרִיו בְּלֵא חִדְהָ בְּלֵא מִשְׁל; הוּא שֶׁהַתְּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו, וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִדְהָ (שם), שֶׁאִינוּ מִתְּנַבֵּא בְּחִדְהָ אֲלֵא בְּמִרְאָה, שְׂרֹאֵה הַדְּבָר עַל בְּרִיו. כָּל הַנְּבִיאִים, יִרְאִין וְנִבְהָלִין וּמִתְמוֹנְגִים. וּמִשָּׁה רַבְּנֵי, אִינוּ כֵן; הוּא שֶׁהַכְּתוּב אוֹמֵר כְּאִשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ (שמות ל"א); כְּמוֹ שֶׁאִין אָדָם נִבְהָל לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי חִבְרוֹ, כִּי הִנֵּה כּוֹחַ בְּדַעְתּוֹ שֶׁלְּמִשָּׁה רַבְּנֵי לְהִבִּין דְּבָרֵי הַנְּבוּאָה; וְהוּא עוֹמֵד עַל עֲמִדוֹ שְׁלֵם. כָּל הַנְּבִיאִים, אִין מִתְּנַבֵּאִים בְּכָל עַת שְׂיָרָצוּ. וּמִשָּׁה רַבְּנֵי, אִינוּ כֵן, אֲלֵא כָּל זְמַן שְׂיַחֲפֹץ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לּוֹבְשֵׁתוֹ וְנְבוּאָה שׁוֹרָה עָלָיו; וְאִינוּ צָרִיךְ לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ וְלְהַזְדַּמֵּן לָהּ, שֶׁהִרִי הוּא מְכֻוֵן וּמְזַמֵּן וְעוֹמֵד כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרַת. לְפִיכָךְ מִתְּנַבֵּא בְּכָל עַת, שֶׁנֶּאֱמָר עֲמִדוּ וְאִשְׁמַעְהָ, מֵה-יִצְוֶה ה' לְכֶם (במדבר ט, ח). וּבִזְהָ הַבְּטִיחוֹ הָאֵל, שֶׁנֶּאֱמָר לְךָ, אָמַר לְהֶם: שׁוּבוּ לְכֶם, לְאַהֲלֵיכֶם. וְאַתָּה, פֶּה עֹמֵד עִמָּדִי (דברים ה, כ"ז). הָא לְמַדְתָּ שְׁכָל הַנְּבִיאִים, כְּשֶׁהַנְּבוּאָה מְסִתֶּלֶקֶת, חוֹזְרִין לְאַהֲלֵם, שֶׁהוּא צָרִיכֵי הַגּוֹף בְּלֵן כְּשֶׁאֵר הַעֵם; לְפִיכָךְ אִינוּ פּוֹרְשִׁין מִנְּשׁוּתֵיהֶן. וּמִשָּׁה רַבְּנֵי, לֹא חוֹר לְאַהֲלוֹ הָרְאשׁוֹן; לְפִיכָךְ פֶּרֶשׁ מִן הָאִשָּׁה לְעוֹלָם וּמְכַל הַדּוֹמָה לָהּ, וְנִקְשְׂרָה דַּעְתּוֹ בְּצוֹר הָעוֹלָמִים, וְלֹא נִסְתַּלַּק הַהוֹד מֵעָלָיו לְעוֹלָם וְקָרַן עוֹר פְּנֵיו, וְנִתְקַדַּשׁ כְּמַלְאָכִים.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה ו

The Rambam also lists in his Mishne Torah the distinctions between Moshe Rabbeinu and normal Nevi'im

11. In my opinion, the term prophet is applied to Moses and other men only in that both terms are homonyms

Moreh Nevuchim 2:35

The Rambam's view is that the Nevuah of Moshe and the Nevuah of other prophets have NOTHING in common, other than they are both called Navi. The word however has an entirely different mean in each case!

12.

In his *Guide*, Rambam did not mention the four distinctive features of Moshe's prophecy stated in the *Mishneh Torah*, because all four points arise from the single concept found in the *Guide*, that Moshe's prophecy did not involve the imaginative faculty. It is the imaginative faculty that caused the cessation of the other prophets' senses, such that they could prophesy only while dreaming or in a vision, and it caused their prophetic messages to be enshrouded in metaphor and allegory. Likewise, the fear that they experienced came from the reaction of the imagination when receiving the prophetic apprehension which is frightening to it; and the need to involve their imaginative faculty led to the requirement of preparation for each prophetic event.

Thus by mentioning this one fundamental concept in the *Guide*, Rambam effectively included the four distinctions which are written in the *Mishneh Torah* (Commentary to the *Guide*, ch. 35).

ואתה רואה שכל ד' הברדלים האלה ענינם אחד, והוא היות הנביאים מנבאים על ידי הכח המדמה ומשה רבנו עליו השלום בלתי, ולכן היתה נבואתם בחלום או במראה ששניהם הוא בבטול החושים, לטרדת כחם הדמיוני בנבואה ... רואים מה שהם רואים במשל וחידה ... זה הוא ענין הכח המדמה ופעלתו ... היות הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגים אין ענינו אלא התפעלות המדמה בקבול אותה השגה המבהילה אצלו ... שאר הנביאים מפני היות האמצעי בנביאותיהם הכח הדמיוני לא היו מוכנים בכל עת.

הנה הם היו ארבעה ההברדלים האלה לקוחים מפאת המקרים, האמנם ענינם עצמי הוא אחד.

Abarbanel Commentary on Moreh Nevuchim 2:35

13.

אברבנאל

ואמר הרב שכן היה ענין כלעם בעת שהיה טוב, ודעת הרב הוא שכלעם היה קוסם, כמשי'ה ואת כלעם בן נעור הקוסם הרגו בחרב, אבל מזה סוד לא היה הוא מזה הכח, כי אין הקוסם בכלל המדרגה הזאת. האמנם יחשוב הרב שכלעם בעת שהלך אל כלק היה טוב ונסעך לאיש אחר, ואז היה מזה הכח כי הוא בירך את ישראל ואז היה מזה הכח והמדרגה, לא שהגיע למדרגת הנבואה ולכן אמר וישם ה' דבר בפי כלעם, כי לא היה כשסע נכחו הדברי ולא נמדמה, אלא נצו ונלכזו. ולפי זה לא יסכים הרב עם משול' על ולא קם נביא עוד בישראל כמשה בישראל לא קם אבל באותה פעולת קם ומאן הוא כלעם, כי הנה הרב יסבור שלא היה נביא כפי מדבר נרוח הקדש שאינה נבואה

פ' אברנאל על מורה נבוכים במה

The Abarbanel explains that Bilaam did not have real Nevuah according to the Rambam